

Forums remiss med anledning av föreslagna förändringar av ett antal Europeiska fonder, diarienummer N2018-03829-RTS.

Inledning

Den 5 juli 2018 skickade Näringsdepartementet ut en remiss om att man ska samordna ett antal Europeiska fonder, inklusive gemensamma bestämmelser och instrument för detta. Remissen gick till ett stort antal offentliga aktörer i Sverige, samt 21 idéburna organisationer (arbetsmarknadens parter bortråkade).

Då datumet för utskick domineras av semestertid i Sverige, och då svaret ska vara inne redan den 12 september är det sannolikt att en hel del aktörer har haft svårt att hinna med remissen. Forum har därför möjliggjort för sina medlemmar att ställa sig bakom det remissvar Forum skickar in.

Sammanfattning av förslagen

Förslaget kommer ifrån EU-kommissionen och handlar om att skapa samordning och gemensam administration om:

- Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF)
- Europeiska socialfonden + (ESF+)
- Asyl- och migrationsfonden (Amif)
- Fonden för inre säkerhet (ISF)
- Instrument för gränsförvaltning och visering (BMVI)
- Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf)
- Sammanhållningsfonden (CF)
- Gemensamma bestämmelser (CPR)
- Bestämmelser för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)

EU-kommissionen föreslår att samordning ska genomföras inför nästa programperiod d.v.s. 2021-2027. Under den perioden finns en föreslagen budget för dessa fonder på 3 300 miljarder kronor. Budgeten ska förhandlas under nästa år.

Förslagen när det gäller fonderna är samordning för bättre sammanhållning, mer flexibilitet och enklare administration. Man har också föreslagit att stater som inte håller sig till demokratiska värderingar och rättsstatens principer ska få indraget stöd.

Det finns många förslag i det rika underlaget, och många frågor att diskutera. Ur Forums synvinkel är det centralt att främst diskutera förslagen som finns i dokumentet Gemensamma bestämmelser eftersom man där beskriver förändringar för helheten. Men vi har också läst förslagen som gäller

Europeiska socialfonden och Asyl och migrationsfonden. Övriga förslag har vi läst sammanfattningar och sökt på nyckelord.

Vi har valt att inte kommentera en del förslag som kan vara mer marginella i sina konsekvenser för civilsamhällets organisationer, eller är av administrativ, ekonomisk eller juridisk karaktär och som vi inte har haft tid att sätta oss in i.

Sammanfattning av våra synpunkter

Forum försöker här att sammanfatta våra åsikter avseende helheten. Efter sammanfattningen kommer specifika kommentarer kring tre av de enskilda förslagen där vi kommenterar respektive artiklar till förändringar som läggs.

➤ Förslaget om partnerskap

I förslaget beskrivs att varje land ska bygga upp partnerskap för helheten av fonderna där följande aktörer ska finnas:

- Kommuner och andra myndigheter
- Näringslivets och arbetsmarknadens organisationer
- Relevanta organ som företräder civilsamhället

En liknande modell har använts tidigare inom ESF, men nu förstärker man att en av parterna ska *representera* civilsamhället. Vi förstår att dessa partnerskap ska finnas på nationell, regional och lokal nivå och vara en grupp där man gemensamt kan föra diskussionen vidare kring vad som ska fokuseras på, och vilka åtgärder som bör prioriteras. Generellt är Forum positiv till den här typen av lösning, då involveringen av olika aktörer kan stärka kunskapen och innovationskraften i vad fonderna ska åstadkomma.

Forum anser att det är viktigt att partnerskapsöverenskommelsen utarbetas gemensamt av parterna, för att stärka engagemanget och arbetsviljan hos alla parter, liksom förmågan till nytänkande och innovation. I texterna trycker man extra på behovet av flernivåstyre och involvering av det civila samhället. För att ett sådant agerande ska vara möjligt föreslår vi att en infrastruktur skapas för att representativitet och bredd ska vara möjlig.

Tidigare arbete med EU-fonder visar att i verkligheten har offentliga aktörer ofta finansierat ordinarie verksamhet med EU-medel från strukturfonderna. Vi menar att detta måste ändras för att det för oss ska vara meningsfullt att lägga tid på att vara med och bidra till att bygga det nationella partnerskapet. Vi föreslår därför att man förtydligar att fonderna ska vara innovativa i sin karaktär, och att ett ökat fokus på nytänkande ska läggas i prioriterade projekt.

➤ Definition av civilsamhället

I de svenska texterna används genomgående civilsamhälle som begrepp, men en tydlighet av vad det innebär saknas. Både på Europeisk och svensk nivå har avsaknaden av tydlighet kring detta inneburit utmaningar, trots att regeringen har en tydlig definition. Användningen av den, och förståelsen av den, varierar inte minst på myndighetsnivå.

(<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2018/05/skr.-201718246/>). Vi är många organisationer som fått erfara att det fortfarande råder otydlighet kring vad civilsamhället är i kontakt med myndigheter, inklusive strukturfonderna. Inom strukturfonderna i Sverige har ett stort antal organisationer fått uppmaningar att ansöka om medel med betoning om att man måste vara civilsammansaktör för att göra det. När sedan besluten har fattats visar det sig att enbart ansökningar från offentliga aktörer beviljats medel. Vi föreslår därför att regeringen är extra tydlig kring betydelsen av begreppet. Enligt offentliga aktörers definition är civilsamhället en arena skild från:

- Stat (Forums kommentar: allt offentligt)
- Marknad (Forums kommentar: näringsliv)

- Enskilt hushåll (Forums kommentar: det som inte är organiserat)
Civilsamhället är enligt den definitionen en arena där människor, grupper och organisationer agerar för gemensamma intressen.
(Riksdagens beslut 2009/10:Kru och regeringens proposition 2009/10:55)
- **Väv samman nationell politik med EU-terminen**
Från vårt perspektiv som paraply för socialt inriktade organisationer ser vi några uppenbara områden där de mål som de samordnade EU-fonderna handlar om bör kopplas till nationell politik. För att ta ett exempel anser vi att regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation med dess fem insatsområden (<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2018/07/regeringens-langsigktiga-strategi-for-att-minska-och-motverka-segregation/>);
 - minska boendesegregationen och stärka samhällsservicen
 - lyfta skolorna och elevernas resultat
 - minska långtidsarbetslösheten,
 - stärka demokratin och stödja det civila samhället
 - bekämpa brottsligheten.Forum föreslår därför att regeringen sammankopplar dessa insatser med EU-fondernas målsättningar, målen för Agenda 2030 och den Europeiska terminen. Här finns möjligheten att skapa förnyelse både i problembeskrivningar och i åtgärder som leder till resultat.
- **Behov av nationell och regional infrastruktur för involvering av civilsamhället**
Enligt förslaget vill man vid sidan av det offentliga ha ett partnerskap med relevanta företrädare för civilsamhället inom:
 - Miljö
 - Social inkludering
 - Grundläggande rättigheter
 - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning
 - Jämställdhet
 - Icke diskrimineringDen bredd som detta innebär, och de utmaningar som det innebär gör att Forum anser att en infrastruktur för detta bör finnas. Forum har under flera år argumenterat för ett svenskt EESK och det är en möjlighet. En annan skulle vara att använda den breddade överenskommelsen mellan staten och civilsamhället (<https://www.regeringen.se/overenskommelser-och-avtal/2018/02/overenskommelse-om-en-stodstruktur-for-dialog-och-samrad-mellan-regeringen-och-det-civila-samhallet-pa-nationell-niva/>). En sådan arena behövs för att göra arbetet möjligt, anser Forum.
- **Administrativ samverkan/sammanfogning av fonderna**
I förslaget vill man få till samordning av fonderna för minskad administrativ börda, och större flexibilitet. Kommissionen beskriver också att det ska möjliggöra att man kan samordna fonderna för att göra större satsningar på enskilda områden. Forum stödjer de inriktningen. Forum föreslår också att regeringen betonar vikten av att behålla sakkunskap från de olika fonderna inom den samordnade strukturen. Att man är en kompetent tjänsteman inom hav- och fiskeri innebär inte att man är lika kompetent när det gäller människor som lever i stor ekonomisk utsatthet.
- **Finansiering**
Det finns skrivningar i förslagen som indikerar att EU-kommissionen vill lägga en ökad egenfinansiering i projekten. Forum anser att det vore mycket olyckligt, eftersom det skulle minska civilsamhällets möjligheter att bidra till samhällsutvecklingen. Redan idag är möjligheten att få offentliga aktörer att gå in och täcka medfinansieringen ibland allt för svårt,

och en större egenfinansiering skulle i princip göra civilsamhällets möjlighet att bidra med innovation på området omöjlig. Forum föreslår att regeringen förändrar det förslaget. Forum skulle också, som vi beskrev ovan, vilja se en finansiell koppling mellan nationella satsningar och användningen av fonderna i Sverige. Exempelvis när vi i Sverige gör satsningen med Delmos (<https://www.delmos.se/>) så skulle en samordning med strukturfonderna kunna erbjuda stora möjligheter till nytänkande. Vi inser att denna typ av utveckling kan innebära allt för stor nationell prägling av fonderna (ett exempel skulle kunna vara när man i vissa östeuropeiska länder inte vill låtsas om att man har en romsk befolkning) men vi tror ändå att det vore bra. Forum föreslår att man definierar i partnerskapets överenskommelse att en samordning av satsningar inom landet på nya problemområden möjliggörs. Forum vill också betona att det är mycket väsentligt att fonderna fortsätter att lägga huvudfokus på konkret socialt arbete, och möjlighet att söka pengar för de basbehov som organisationerna ofta levererar. I flera av förslagen står att man vill tydliggöra att en procentandel av fonderna ska gå till att bekämpa fattigdom/ öka social integration/bidra med förbättringar av sociala pelaren och de sociala rättigheterna. Forum vill poängtera att de medel vi sett som läggs på detta har legat på en mycket låg nivå (ex 2 %) och att det är väsentligt att öka den andelen. Det är också av avgörande vikt att man tydliggör att man i fonderna vill ge konkret stöd till kortsiktiga behov, liksom till långsiktig integrering av särskilt utsatta grupper. Forum föreslår därför en ökad finansiering av socialt arbete, konkret stöd till kortsiktiga behov och långsiktig integrering av utsatta grupper. En sista fråga som har med finansiering att göra är möjligheten att fördela om resurserna mellan programområdena i olika sammanhang. Vi inser att det kan vara fördelaktigt, men att det också kan innebära risker i vad som märks nationellt, och i att det blir svåröverskådligt vilka resurser som finns inom respektive program. Vår oro är att starka intressen så som industrin kan lyckas se till att medel som tidigare gått till sociala frågor, istället går till näringslivsutveckling.

Förslag om gemensamma bestämmelser (CPR)

- Artikel 1; syfte och tillämpningsområde
Forum lämnar förslaget utan kommentar
- Artikel 4; politiska mål
Forum stödjer förslaget
- Artikel 5; delad förvaltning
Forum lämnar förslaget utan kommentar
- Artikel 6; partnerskap och flernivåstyre
Forum stödjer inriktningen men vill se ett förtydligande enligt sammanfattningen ovan.
- Artikel 7; utarbetningen och inlämnande av partnerskapsöverenskommelse
Forum stödjer inriktningen men vill se ett förtydligande enligt sammanfattningen ovan.
- Artikel 8; partnerskapsöverenskommelsens innehåll
Forum stödjer inriktningen men vill se ett förtydligande enligt sammanfattningen ovan
- Artikel 9; godkännande av partnerskapsöverenskommelsen
Forum stödjer inriktningen
- Artikel 12; prestationsram
Forum vill se en redovisning där man också tydliggör vilka projekt och resultat som kan knytas till de olika aktörerna; offentliga, arbetsmarknadens parter och civilsamhället
- Artikel 13; metoder för att fastställa prestationsramen

Forum anser att det är väsentligt att involvera hela partnerskapet i att välja indikatorer för att få nödvändig bredd och nytänkande i vad som mäts, och att knyta indikatorerna till den sociala pelaren, och Agenda 2030-målen.

- Artikel 16; utarbetande och inlämning av program
Forum stödjer inriktningen men vill se ett förtydligande enligt sammanfattningen ovan.
- Artikel 17; utarbetande och inlämning av program
Forum stödjer inriktningen men vill se ett förtydligande enligt sammanfattningen ovan.
- Artikel 19; ändring av program
Forum anser att ändring av program bör involvera partnerskapet
- Artikel 33; övervakningskommitté
Forum stödjer förslaget med tillägget att civilsamhället måste vara företrädare i kommittén enligt Artikel 34
- Artikel 34; övervakningskommitténs sammansättning
Forum stödjer förslaget
- Artikel 35; övervakningskommitténs uppgifter
Forum stödjer förslaget
- Artikel 39; medlemsstatens utvärderingar
Forum stödjer förslaget
- Artikel 41; synlighet
Forum vill se en redovisning där man också tydliggör vilka projekt och resultat som kan knytas till de olika aktörerna; offentliga, arbetsmarknadens parter och civilsamhället

Förslag om Europeiska socialfonden + (ESF+)

- Artikel 1; syfte
Forum lämnar förslaget utan kommentar
- Artikel 2.15; definitioner
Forum förstår och stödjer definitionen av socialt företagande, men vill samtidigt understryka att det finns många andra strukturer som arbetar med arbetsintegration och social utanförskap. Många aktörer inom civilsamhället är engagerade av samma sak men i sin vanliga föreningsform. Ofta använder dessa kommersiell verksamhet (second hand, café, trädgårdstjänster, etc) som en metod att möjliggöra integrationen, snarare än som en målsättning att generera vinst. Eventuellt överskott går i dessa verksamheter rakt tillbaka in i verksamheten. Denna typ av verksamhet är mycket viktiga som aktörer inom området, trots att de inte beskriver sig som sociala företag.
- Artikel 3; allmänna mål och metoder för genomförande
Forum stödjer förslaget, men betonar att målsättningarna som ligger vid sidan av rena arbetsmarknadsmål har lika stort värde som övrigt som social innovation, sociala rättigheter, utbildning och hälsa. Ofta är det så att dessa värden är helt avgörande för att en person som står långt ifrån arbetsmarknaden faktiskt ska kunna ta sig ut på den.
- Artikel 4; särskilda mål
Forum stödjer förslaget
- Artikel 7; samstämmighet och inriktning på tematiska mål

Forum stödjer förslaget, och noterar med gillande punkt 3 (25% finansiering av social inkludering) och punkt 5 (10% till ungdomar som vare sig studerar eller arbetar) men anser att punkt 4 ligger för lågt (2% till materiell fattigdom)

➤ Artikel 8; partnerskap

Forum stödjer förslaget och noterar med gillande länken till civilsamhället och inkluderingen i både social inkludering och utbildning. Vi är positiva till punkt 2 om kapacitetsuppbyggnad i civilsamhället men önskar större tydlighet kring vad detta innebär.

➤ Artikel 13; innovativa åtgärder

Forum stödjer förslaget och dess lokala förankring, men ser också behov av att dessa kan testas i nationell miljö för att åstadkomma strategisk förändring. Finansiering av sådan verksamhet, frikopplat från enskilda individer behöver också möjliggöras för att åstadkomma långsiktig förändring.

➤ Artikel 15; indikatorer och rapportering

Forum ställer sig tvekan till de krav som ställs på att nollställa utgångsvärdena som beskrivs i förslaget. Dels för att en sådan nollställning är en mycket kostsam process vilket omöjliggör civilsamhällets medverkan och innovationsförmåga. Ska detta göras bör det läggas på en separat forskningsenhet. Dessutom är en nollställning en utmaning eftersom alla upptänkliga orsakssamband därmed måste vara kända i förväg, och vår bedömning är att i innovativ social verksamhet är detta oftast inte möjligt.

Forum anser också att det nationella partnerskapet bör involveras i och ha inflytande över valet av indikatorer, och att dessa kopplas till implementeringen av Agenda 2030, den sociala pelaren och resultatavtalen inom ramen för den Europeiska terminen.

➤ Artikel 17; principer

Forum ifrågasätter formuleringarna kring materiell fattigdom som finns här, då man enbart inkluderar livsmedelsbistånd i den materiella fattigdomen. Bostadslöshet, medicinbehov, tand- och sjukvård, glasögon, hygien etc är också väsentliga delar av den materiella fattigdomen och bör inkluderas. Sannolikt finns det behov av att anpassa det stöd som ges för materiell fattigdom och som kan variera mellan olika medlemsländer.

➤ Artikel 23; operativa mål

Forum saknar målsättningar av den arbetsträning som är mer social i sin karaktär och som kanske inte leder direkt ut på arbetsmarknaden, men till att personerna kommer närmare den. Det finns dessutom många fler aktörer som anställer människor som står långt ifrån arbetsmarknaden än bara de sociala företagen – klassiska delar av civilsamhället som i föreningsform eller annan form driver verksamhet som kan erbjuda sysselsättning och anställning. Dessa aktörer måste också inkluderas här.

➤ Artikel 24; stödberättigande åtgärder

Forum stödjer förslaget men vill betona att dagens modell för strukturfonderna omöjliggör detta. Medfinansieringskraven innebär att projekt måste ha konkreta projektdeltagare vilket gör att nationella projekt eller analytiska projekt, politiska projekt eller kapacitets uppbyggande projekt eller kommunikativa projekt – som innebär att man kan samla kunskaperna och ta nästa steg – tvingas in i att konkurrera med andra lokala projekt och därmed blir omöjliga. Forum anser att denna inneboende konflikt i programmet bör åtgärdas.

➤ Artikel 26; operativa mål

Forum stödjer förslaget

➤ Artikel 27; stödberättigande insatser

Forum stödjer förslaget

- Artikel 29; styrning
Forum anser att man även här ska involvera partnerskapet.

Förslag om Asyl och migrationsfonden (Amif)

- Artikel 1; syfte
Forum lämnar förslaget utan kommentar
- Artikel 2; definitioner
Forum känner till att fonden tidigare har bidragit till verksamhet som är riktad till såväl migranter som tredjelandsmedborgare, romer och papperslösa. De två sista grupperna verkar inte längre finnas med i definitionerna, och vi oroas därför av om dessa målgrupper (och andra som trafficking-offer) inte längre kan vara målgrupper för fondens finansiering.
- Artikel 3; mål
Forum observerar att återvändande och återtagande har blivit ett större fokus för fonden, och mer övergripande den externa dimensionen för att hantera flyktingströmmarna. Vi oroas av den utvecklingen, och ser att det är problematiskt. Både på ett generellt plan men också i vilken möjlighet som ges att erbjuda konkret stöd för målgrupperna. Kommer huvudfokus för fonden att vara information om att återvända?
- Artikel 9; allmänna bestämmelser för den tematiska delen
Det är inom den tematiska delen som finansiering för direkt bistånd ska finnas. Forum konstaterar att den tematiska delen ska finansiera många saker, vilket sannolikt gör att en mycket liten pott pengar kan vikas för direkt bistånd. Detta ser Forum som bekymmersamt, och det leder till frågor om hur det sociala arbetet som är nödvändigt för migranter etc ska kunna hanteras.

Undertecknare

Göran Pettersson

Generalsekreterare
Forum – idéburna organisationer med social inriktning

Följande organisationer har valt att ställa sig bakom Forums remiss, samordnade av oss:

Forums medlemsorganisationer

- Frivillig väntjänst
Ordförande Sissela Helgesson
- Frälsningsarmén
Kommendör Clive T Adams
- Give it forward
Hela styrelsen, samordnat av Mona Abou-Jeib
- Hela Människan
Generalsekreterare Mia Nilsson
- Individuell Människohjälp
Chef Sverigeverksamheten Martin Nihlgård
- IOGT-NTO
Förbundsordförande Johnny Mostacero
- Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner
Direktor Lotta Säfström
- Rädda Barnen
Generalsekreterare Elisabeth Dahlin